

Skellefteå kommuns yttrande över betänkandet Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Skellefteå kommun har mottagit betänkandet om den nya lagen om etableringsboende för yttrande och lämnar härmed följande synpunkter:

Skellefteå kommun ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om en ny etableringsboendelag som syftar till att skapa ett mer enhetligt, likvärdigt och flexibelt mottagande av nyanlända i hela landet. Kommunen välkomnar ambitionen att stärka det kommunala inflytandet och beakta lokala förutsättningar i fördelningsmodellen. samt förslaget att Arbetsförmedlingen ska kartlägga kvotflyktingars kompetenser och föreslå anvisningskommuner vilket kan bidra till bättre matchning och därmed tillgång till den arbetskraft som Skellefteå kommun behöver inom välfärd och industri.

Samtidigt vill vi framhålla vissa risker och utmaningar som kräver ytterligare förtydliganden och statligt ansvarstagande:

1. Det är särskilt viktigt att förutsättningarna för nyanlända att få tillgång till ordinarie bostadsmarknad efter etableringsboendet vägs in vid fördelningen mellan kommuner.
2. Vi välkomnar att kommuner ges möjlighet att lämna önskemål om hur många nyanlända de har kapacitet att ta emot. Det är dock oklart hur omfördelning ska ske i praktiken när vissa kommuner vill ta emot färre än vad fördelningsmodellen föreslår, särskilt i avsaknad av begränsningar för hur mycket färre nyanlända en kommun kan tilldelas. Det finns därmed en risk att vissa kommuner får ett lågt eller obefintligt mottagande över tid, vilket kan försämra den nationella beredskapen. Det är oklart hur ett ökat kommunalt inflytande i praktiken kommer att balanseras mot det statliga anvisningsansvaret. För att undvika en skev fördelning bör staten säkerställa att vissa kommuner inte får bära ett oproportionerligt stort ansvar, särskilt om andra kommuner väljer att ta emot färre nyanlända.
3. Vi tillstyrker att rätten till etableringsboende tidsbegränsas till 36 månader, men vill betona att många kommuner redan i dag möjliggör boende på den ordinarie bostadsmarknaden och att det är viktigt att detta arbete kan fortsätta. Kommunen som ansvarar för etableringsboende ska även erbjuda stöd i att hitta boende, men det är

oklart hur ansvarsfördelningen ser ut när den nyanlände själv ordnar sitt boende. Här efterfrågar vi tydligare reglering och uppdragsfördelning.

Skellefteå kommun vill också betona tillgången till ordinarie bostäder kan vara begränsad i tillväxtkommuner. Det krävs ett långsiktigt statligt stöd till bostadsförsörjning för att undvika att nyanlända hamnar i otrygga boendesituationer efter att etableringsboendet upphör.

4. Vidare är det rimligt att rätten till etableringsboende kan upphöra vid bristande deltagande i etableringsprogrammet, men detta förutsätter att tillräckligt stöd ges så att alla nyanlända förstår sina skyldigheter och har reella möjligheter att uppfylla dem. Ekonomiskt finns också en risk att kostnader för etableringsboende blir höga för kommunerna, och det behöver klargöras om detta avses täckas via statsbidrag.
5. Förslaget möjliggör att vissa kommuner kan avstå från mottagande, så länge det totala behovet täcks av andra. Det kan fungera vid lågt mottagandetryck, men innebär risker om situationen förändras och kommuner utan mottagande saknar beredskap att snabbt ta emot.
6. Kommunerna föreslås ansvara för att ordna lokala lösningar för etableringsboende, men utredningen har inte specificerat krav på utformning, kvalitet eller kontraktsform. Detta riskerar att leda till stora skillnader mellan kommuner, vilket kan skapa ojämlika och otrygga bostadssituationer.
7. Det är avgörande att staten säkerställer att ersättningen till kommunerna motsvarar de faktiska kostnaderna för mottagande, boende, stöd och uppföljning. Skellefteå efterfrågar tydligare garanti för att kommunens nya uppgifter inte ska innebära ett ekonomiskt underskott.
8. Skellefteå kommun ser positivt på att Arbetsförmedlingen ges uppdraget att tidigt kartlägga kvotflyktingars kompetenser och föreslå lämpliga anvisningskommuner. Detta kan påskynda etableringsprocessen och förbättra matchningen mot arbetsmarknaden.

Skellefteå kommun vill fortsatt vara en aktiv part i Sveriges gemensamma integrationsarbete och ser det nya lagförslaget som en möjlighet till mer träffsäkra och långsiktiga lösningar. För att lyckas krävs dock en tydlig ansvarsfördelning, ett förstärkt stöd till kommunerna samt insatser för att stärka nyanländas förutsättningar att etablera sig på arbets- och bostadsmarknaden.

Skellefteå kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter och ser fram emot att fortsatt bidra till ett effektivt och rättvist mottagande och etableringssystem.